

להישאר בחיים

שני סוהרים של שב"ס, שנפגעו באורח קשה מידי עצורים בעת מילוי תפקידם, מספרים בגילוי לב על הפגיעה שלהם ועל ההלם שמלווה אותם מאז ■ סיפורים על כאב וסבל, על מזל ושיקום

מאת: מאיה לב

האירוע. אפילו לא הספיק להשתתף בקורס סוהרים. הוא הוצב בבית המעצר 'תל אביב' באגף 4, אגף לעצורי ימים - עצורים עד תום ההליכים ושפוטים. "כבר כשהתגייסתי היה ברור שיש סכנה בעבודה עם אסירים ועצורים", אמר ביטון. "בכל זאת, לא ציפיתי שזה יקרה לי. לא חשבתי שאגיע לעבודה ואצא משם באמבולנס, לבית החולים".

ביום חמישי, 16 באוגוסט 2007 בשעה תשע בבוקר, הגיע ביטון למשמרת רגילה באגף. הוא היה אמור לעבוד עד למחרת בשעה עשר בבוקר

אני כבר לא יכול ללבוש גם חולצות גופייה. אני מנסה להתגבר, בטח, אבל זה קשה"...

רס"ל בן-אל ביטון הוא לא הסוהר הראשון שאסירים פגעו בו במהלך עבודתו. תקיפת אנשי סגל על ידי אסירים היא סכנה שסגל בית הסוהר חשוף אליה מדי יום. אמנם שירות בתי הסוהר עושה כל שביכולתו כדי לצמצם את הפגיעה באנשי הסגל למינימום, אך אירועים כאלה עדיין מתרחשים. חודש וחצי אחרי שנפגע ביטון, נפגע גם ממ"ן אדיב חאמד, קצין משמרת מניצן. גם בו פגע

כמעט חצי שנה חלפה מאז הותקף באוגוסט רס"ל בן-אל ביטון, סוהר בבית מעצר 'תל אביב', בידי שני עצורים באגף שבו עבד. השניים שפכו עליו שמן רותח ופצעו אותו באורח קשה. ביטון לא שוכח. בלילות הוא עדיין מתקשה להירדם. מתעורר מסייטות, הוא אומר. האירוע שחילק את חייו לשניים, לפני הפגיעה ואחריה, שב וחוזר אליו בחלומות. הוא צועק ומזיע. פניהם של התוקפים

"אני יודע שמי שהתנפל

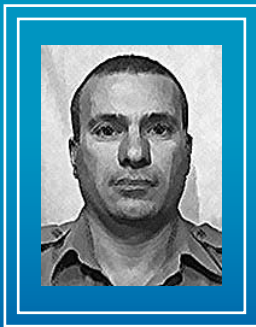
עלי התכוון לרצוח

אותי. הוא כבר רצח שני

אנשים. לא היתה לו

שום בעיה להרוג

גם אותי"

ממ"ן אדיב חאמד

רס"ל בן-אל ביטון

משמרת 24. בשעה רבע לשמונה בערב הכריזו על ספירה באגף 4, וסמוך לאותה שעה התרחש האירוע. "עליתי לאגף יחד עם קצין וסמל", שחזר ביטון. "התחלנו לעבוד בין התאים, התקדמנו לאט וספרנו מאחד עד עשרה. הקצין והסמל נשאר בתא מספר 10, ואני התקדמתי לתא 11".

מכאן ואילך הדברים אינם סדורים. הם מורכבים ממה שזוכר ביטון וממה שסיפרו לו אחרים. "אני לא זוכר שהכנסתי את המפתח לתא, אבל מסתבר שהוא היה בפנים", אומר ביטון. "לא פתחתי את דלת התא. לא הספקתי. היו שם שני עצורים. אני זוכר שראיתי אחד מהם עם סיר ביד. זה נראה היה לי כמו כלי גדול, אולי דלי. רק אחר כך אמרו לי שזה היה סיר. מאותו רגע הכל הפך למטושטש. העצור קלט אותי, וזרק מה שהיה בסיר דרך הסורגים ישר עלי".

מה הרגשת?
"שריפה. מהראש. הראש נפגע קשה. גם הגב,

אסיר. אסיר בטחוני. הוא התנפל על חאמד וחתך אותו בצווארו בעזרת קופסת שימורים. בצווארו של חאמד נפער חתך באורך תשעה סנטימטרים.

כל הגוף בער

שני הסיפורים ממחישים משהו מהעבודה הקשה של סגל בית הסוהר. אבל אלה גם סיפורים על נס ועל מזל. מבחינת ביטון וחאמד, סוף הסיפור יכול היה להיות הרבה יותר גרוע. "יצאתי בנס", אומר רס"ל ביטון. "אם הייתי עומד בזווית אחרת, הייתי היום במקום אחר. לא הייתי חי עכשיו". ממ"ן חאמד מאמין שהוא יכול היה למות. "אני יודע שמי שהתנפל עלי התכוון לרצוח אותי. הוא כבר רצח שני אנשים. לא היתה לו שום בעיה להרוג גם אותי".

רס"ל בן-אל ביטון, 22, השתחרר מהצבא לפני פחות משנה. רק ביולי האחרון התגייס לשירות בתי הסוהר. בדיוק כעבור חודש ויום כבר התרחש

רודפים אותו. "זה לא נגמר", הוא מספר. "כל הזמן אני כאילו חי את האירוע. אני מדמיין את עצמי עומד באגף מול התא, והעצורים צוחקים, מחזיקים סיר ושופכים עלי את מה שיש בתוכו. תמונות אלו חוזרות על עצמן. אני נזכר במה שקרה, ושואל למה זה קרה דווקא לי. אני מוטרד, מה יהיה איתי עכשיו, אחרי הפגיעה? לא יודע. המחשבות לא עוזבות אותי, בעיקר כשאני לבד. אני רואה את הגוף שלי כשאני מתלבש או כשאני מתקלח, מסתכל על עצמי בראי - ונבהל. אני רואה גם תמונות שלי מלפני הפגיעה. אני בודק איך נראיתי לפני ואיך אני נראה עכשיו. בחור עם צלקות. זה משהו שקשה לעכל. לא מקבלים את זה, גם אם עבר זמן. היום, בגלל הפצע, אני מגלח את הראש. לפני כן היה לי שיער והייתי יוצא מהבית עם ג'ל. זה משהו שאיבדתי, שכבר לא קיים. היה לי שיער שטיפלתי בו, ופתאום אין לי שיער בכלל. אני שם כובע שיסתייר את החבישה והצלקת. בגלל הכוויות

החזה, היד. יצא ממני עשן. התחלתי לצעוק 'אמא! איי! איי! אמא!... הורדתי את החולצה (הייתי עם מדי ב') ואת החגור שלי - פחדתי שהבגדים יידבקו אלי - והתחלתי לרוץ לכיוון היציאה. לא הבנתי מה שפכו עלי, מה קורה לי. הרגשתי רק את השריפה. כל הגוף שלי בער. אפילו את השעון שהיה לי על היד זרקתי. נגעתי באזורים שנפגעו. הם היו קשים כמו אבן. את השיער אפשר היה להוציא ממקומו. הכל נהיה כמו בצק. עין אחת התנפחה ונסגרה. לא ידעתי מה לעשות."

אנשי הסגל שהיו יחד עם ביטון באגף היו בטוחים בהתחלה שהתחשמל, בגלל העשן שעלה ממנו כתוצאה מהכוויה. הוא היה שחור ומפויח. "צעקתי לקצין 'תפתח לי את הדלתות, תפתח כבר!' שחור ביטון. "השתוללתי. הרגשתי שאני לא יכול לנשום."

באותה שעה עודכן סג"ד חיים מורד, מפקד בית מעצר 'תל אביב', לגבי האירוע. תחילה אמרו גם לו שמדובר ככל הנראה בהתחשמלות. רק אחר כך התברר שביטון הותקף בידי עצורים. מורד לא היה באותו זמן במתקן, ובכל זאת הגיע למקום תוך שבע דקות. במקביל דיווח למ"מ. "חבר עלי עולמי", תיאר את הרגשתו בעת ששמע על האירוע. "יש שלושה דברים ראשונים במעלה מבחינתנו: בריחות אסירים, התאבדויות ופגיעות באנשי סגל. לשמוע ששפכו שמן רותח על סוהר שלך, זה מזעזע. תחושת התסכול איננה, במיוחד במתקן כמו אצלנו. אנחנו הרי מקבלים אנשים ששעה קודם לכן עוד הסתובבו חופשיים ברחוב. אנחנו 'מגיבים' יותר מאשר 'מטפלים'. אנחנו צריכים להיות אמנים באיתור העצורים הבעייתיים ובהשגחה עליהם. אבל במקרה הזה לא הצלחנו."

"פחדתי לראות את עצמי"

ביטון הועבר למרפאה, שם נתנו לו מורפיום להרגעה. הנסיעה לתל השומר, הוא אומר, מרחק כמה דקות, היתה בעיניו הנסיעה הארוכה בחייו. החובש שטיפל בו במרפאה נשאר איתו גם אחר כך, בבית החולים. "רעדתי במשך כל הנסיעה", מספר ביטון. "טפטפו לי מים על הראש. אני בערתי. בכיתי. ראיתי חתיכת עור שיצאה לי מהצוואר. נבהלתי. שאלתי את החובש מה יהיה איתי. הוא ניסה להרגיע אותי, אבל זה לא עזר. קשה להרגיע אותך כשאתה שרוף."

בינתיים הוכרו מצב חירום בבית המעצר. הכל נעל. כל מי שלא היה שייך לסגל או לכלואים הוצא החוצה. צוות פריצה פרץ לאגף ואחר כך לתא שבו היו העצורים שתקפו את ביטון. שניהם היו עצורים עד תום ההליכים, חשודים בעבירות סחר בסמים. שניהם יצאו מהתא ללא התנגדות ובלי שימוש בכוח, עם ידיים מורמות. בין חבריו של ביטון היו שהתמרמו אחר כך, מדוע לא 'כיסחו' את העצירים לאחר שתקפו את חברם לעבודה בשעת מילוי תפקידו. סג"ד חיים מורד מתנגד להתנהלות כזו. "נגמר עידן ה'פירוקים'", הוא אומר. "מרגע שהם נכנעו, לא היה מקום להפעיל כוח". ביטון פגוע, כועס, מיוסר: "אם הייתי יכול, הייתי מרביץ

גועל נפש, מחריד. הצוואר שלי היה שחור, הגב היה שחור מכוויות, החזה, הכתף, העיניים, הפנים. הכל היה נפוח ושחור."

השיקום מכוויות הוא תהליך ממושך. כל מקלחת מחייבת חבישה מחודשת של הכוויות, מה שגורר אחריו כאבי תופת. בשבועיים הראשונים לאחר הפציעה שלו, ביטון לא זז מהמיטה. מ'אבו-כביר' הביאו לו סוהר צמוד שיעזור לו ולאשתו, שהיתה אז בחודשי הריון ראשונים. חברים מבית המעצר סעדו אותו. משלחת של סוהרים מ'נווה תרצה' הגיעה לבקר אותו לאות הזדהות. גם הנציב והשר לביטחון הפנים באו. "ימים שלמים רעדתי, פרפרתי במיטה", הוא מגלה. "נתנו לי זריקות הרגעה וזריקות נגד כאבים. לא הפסקתי לבכות. הייתי נכנס לדיכאון ובוכה. לפעמים, מרוב כאב אמרתי לאשתי 'די, נמאס לי, אין לי כוח'. בשלב מסוים כבר לא היה לי כוח לרפא את עצמי. אני זוכר לילה אחד, כשישנתי, אחד האחים בא בחושך על מנת להחליף לי עירוי. פתאום היה נדמה לי שזה אותו אסיר ששפך עלי את השמן. הכל התבלבל לי. נכנסתי להלם. נלחצתי. בעקבות זאת הבינו שצריך להודיע לי מי נכנס לחדר בכל פעם, ושזה צריך להיות באור."

"אולי אחזור למקום אחר"

ביטון השתחרר מבית החולים בסוכות, אבל לא השתחרר מההלם. עד היום הוא נמצא בטיפול פסיכיאטרי, גם תרופתי. לעבודה עדיין לא חזר. "כאילו נתקעתי בזמן האירוע", הוא אומר. "הזמן אצלי עצר. אני חי כל הזמן את מה שקרה. מסתכל הרבה בראי. אני בודק את הפצעים שלי ואת הכוויות. אשתי אומרת שלפעמים אני קם משינה ומתחיל לצעוק. אני אפילו לא זוכר את זה. אני לא מרוכז, חרד ולחוצץ."

ביטון נמצא עדיין בטיפול יום. ראשו עדיין חבוש, אך בקרוב יקבל חליפת לחץ. הוא יצטרך ללכת איתה במשך שנתיים כדי למנוע צלקות. בעוד כחצי שנה יחליטו הרופאים אם לנתח לו את הראש או לא. בינתיים הוא לא יודע אם יחזור לעבודה ול'אבו-כביר'. "מצד אחד", הוא אומר, "אני רוצה לחזור לאותו אגף. אבל כשמגיע הרגע, אני נבהל: מה יהיה אם שוב יקרה לי משהו דומה? אם חלילה תהיה לי כווייה על כווייה? זה כבר לא יחלים. הפסיכיאטר אומר שחשוב שאחזור דווקא לאותו מקום, אבל אני לא מרגיש כך. אולי אחזור למקום אחר, לתפקיד אחר, בגלל הפחד שזה יקרה שוב. אני מעדיף להימנע. אני כבר לא אופטימי כמו שהייתי פעם. אני עצוב."

שני העצורים שפגעו בביטון הועברו למשטרת ישראל לחקירה מיד לאחר האירוע. בסיום ההליך הוחלט להעביר את החשוד העיקרי באירוע לבית סוהר אחר. ככל הנראה יוגש נגדו כתב אישום בסעיף שהעונש המרבי עליו הוא 20 שנות מאסר. שותפו נשאר עצור בבית המעצר 'אבו-כביר', וחבריו של ביטון מתמודדים מדי יום עם הצורך לטפל במישהו שפגע בחברם. "מתעלים על עצמם", הסביר סג"ד חיים מורד, מפקד בית המעצר.

"אנחנו 'מגיבים' יותר
מאשר 'מטפלים'. אנחנו
צריכים להיות אמנים
באיתור העצורים
הבעייתיים ובהשגחה
עליהם. אבל במקרה
הזה לא הצלחנו"

לעצור שתקף אותי באותו רגע. יש לו מזל שהייתי שרוף."

במשך 46 ימים היה ביטון מאושפז בבית החולים תל השומר. תחילה הורדם במצב קשה והונשם. "היו לי כאבי תופת", הוא משתף. "הקושי היה גם נפשי. פחדתי לראות את עצמי. אני זוכר את הפעם הראשונה שהתקלחתי לבד, אחרי שבועיים-שלושה, וראיתי את היד שלי: שרופה, מפויחת. זה היה עוד לפני שראיתי את כל הגוף. לא יכולתי אפילו להסתכל על זה. הודעזעתי מעצמי, מהגוף שלי."

הסתכלת בראי, לראות את הראש?

"היה ראי בחדר. אשתי ביקשה שיסגרו את הווילון סביב המיטה שלי, על מנת שלא אראה את עצמי במראה בטעות כאשר אתרומם. זה היה בהתחלה. אחר כך, כשכבר ראיתי, בכיתי. זה היה

בתוך המתקן ניתנה הוראה להוציא מהתאים את כל גופי החימום. "הוחלט להוציא את הפלטות והקומקומים החשמליים", מסביר מורד, "והעבריינים הבינו את זה. המדיניות היא לתת להם יחס כל עוד הם לא עוברים על הכללים. לא מתקבל על הדעת שנחזיר את כל הפלטות כאילו כלום לא קרה. זו הטבה שהאסירים מקבלים והם ניצלו אותה לרעה".

"האסיר התכוון לשחוט אותי"

חודש וחצי לאחר שהותקף ביטון, מרחק כשעה נסיעה מבית מעצר 'תל אביב', הותקף ממ"ן אדיב חאמד במתקן 'ניצן' ברמלה. אלמלא המזל והתושייה שגילה, ספק אם היה נשאר בחיים. אבל חאמד לא מרגיש גיבור. "גיבור", הצטנע, "הוא אדם שמציל חיים של אחרים. זה שנפגעתי והמשכתי לתפקד לא הופך אותי לגיבור. זה חלק מהתפקיד שלי, ממה שמלמדים אותנו, לא מעבר לזה".

האירוע התרחש ב-23 בספטמבר 2007, מייד לאחר יום הכיפורים. חאמד, 40, כבר היה אז איש סגל מנוסה. שש שנים וחצי הוא משרת בשירות בתי הסוהר. תחילה ב'מגן', ומאז שסיים קורס קצינים, לפני כשנה, הוא מפקד משרת בבית סוהר 'ניצן'. דווקא ב'מגן' נתקל בהרבה מאוד אסירים פסיכיאטריים ובאירועים של תקיפת אנשי סגל. "אתה לוקח בחשבון שתיפגע כשאתה נכנס לשירות", הוא אומר. "זה חלק מהעבודה. אנחנו מגנים על הביטחון, לא משחקים, בטח ובטח כאשר עובדים במתקנים שיש בהם אסירים בטחוניים עם דם על הידיים".

בכל זאת הופתע. לא חשב שיתקפו אותו. האמין שלו זה לא יקרה. ביום ראשון, בשעה חמש וחצי בבוקר, כמה שעות לפני שסיים את המשמרת שלו, יצא לספירה שגרית באגפים. האירוע התרחש באגף 9, אגף אסירים בטחוניים. "התחלנו לספור", שחזר ממ"ן אדיב חאמד. "כל הסוהרים היו מזוודים כמו שצריך. ספרנו את האסירים בתאים 1, 2 ו-3. אני כבר התחלתי לצעוד לכיוון תא מספר 4, כשהכל קרה. הסוהר המאבטח לא שם לב ולא סגר את הדלת של תא 3 במהירות. אסיר יצא משם. הוא הצליח להגיע אלי כשהייתי במרחק של שני מטרים בערך מהתא. למזלי, הוא כמעט החליק. רק בגלל זה שמעתי אותו. אחרת, הפגיעה שלי הייתה הרבה יותר קשה. לא הייתי חי בכלל. הרגשתי שמישהו מתגנב מאחורי, מהגב. לא ראיתי את הפנים שלו. הוא לקח כנראה קופסת שימורים וחיידך אותה, ככה שהפכה להיות חדה כמו סכין. הוא הכניס אותה מתחת לגרון שלי והתחיל לחתוך. הוא התכוון לשחוט אותי. הוא עשה לי חתך של שמונה-תשעה סנטימטרים בצוואר".

מה עשית מיד לאחר הפגיעה?

"הרגשתי שנפגעתי. הצוואר התחיל לדמם בצורה רצינית ולחצתי עליו עם היד על מנת לעצור את הדם. בגלל שאני חובש ידעתי מה לעשות. הבנתי שדימום ממקום כזה עלול להוביל לאובדן חיים. במקביל המשכתי לתפקד. צעקתי לסוהרים לסגור את הדלתות. הפעלתי מכשיר מצוקה ומצב חירום והזקקתי את

להתפנות, על שתי רגליו בלבד. הוא נשלח לבית החולים אסף הרופא, ושם סגרו את החתך בלי הרדמה, בעזרת "קליפים". "חוויה קשה", הוא אומר, "אולי אפילו יותר מהמכה". החתך המשיך לדמם וחאמד הובהל לחדר ניתוח. התברר ששני נימים בצווארו נקרעו. אחרי כמה ימים החל לרדת לו דם גם מהאוזן. הנס שקרה לו, הסבירו לחאמד, גדול מהפגיעה.

עוד ביום שנפגע, בשעות אחר הצהריים, שוחרר ממ"ן חאמד מבית החולים. לעבודה חזר רק במהלך חודש נובמבר, בשלב ראשון לעבודות יום בצפון, קרוב לביתו שבכפר מאע'ד. הוא עדיין עובר בדיקות גינרולוגיות, בדיקות קול ושמיעה ומקבל ייעוץ פסיכולוגי בעקבות האירוע. "ברור שהאירוע הזה שינה אצלי משהו", הוא אומר, "אבל לא מבחינת עבודה. הפחד הראשוני מתקיפת אסירים היה ונשאר. אי אפשר להסביר במילים מה השתנה אצלי".

חאמד עצמו הוא בן למשפחה שכולה. אחיו הבכור, הגדול ממנו בשנתיים, נהרג בלבנון בעת הסתערות על מחבלים. מה עבר לו בראש כשצווארו דמם והוא בלב אגף מלא באסירים בטחוניים וחיי תלוים מנגד? באותם רגעים לא חשב על משפחתו. "כאשר אני מדבר על זה עכשיו, אני מתחיל לרעד", הוא אומר. "קשה לי כשאני מדמיין מה עבר עלי. עכשיו זה מפחיד, אבל שם, בזמן האירוע, לא חשבתי על כלום. הייתי יעיל, ענייני. הבנתי שאני צריך לייצב את המצב כמה שיותר מהר".

יצא לך לבקר ב'ניצן' לאחר האירוע?

"כן. בהתחלה פחדתי קצת, נרתעתי. אבל זה לא ימנע ממני לעבוד שם. אם אצטרך להיכנס פנימה, גם לאגף 9 שבו הכל קרה, לא תהיה לי שום בעיה. להיפך".

דיברת עם הפקודים שלך?

"כן. קודם כל גיביתי אותם בכל הנוגע לאירוע. הם לוקחים על עצמם חלק מהאשמה, שואלים 'למה לא יכולנו לשמור עליך?' במיוחד זה שאבטח אותי. אני מסביר להם שדברים כאלה קורים. נכון, זה הלם, אבל אנחנו צריכים להיות חזקים ולהפיק לקחים לעתיד".

האירוע צולם במצלמות האגף. ממ"ן אדיב חאמד עדיין לא ראה את הסרט, אבל ככוונתו לצפות בו. האסיר שפגע בו, השפוט על שני מעשי רצח, הועבר לצינוק למשך שלושה שבועות. אחר כך הועבר לכלא 'השרון', שם ניסה לתקוף איש סגל נוסף, אך הצליח רק לקרוע לו את החולצה. ככל הנראה יוגש נגדו כתב אישום על ניסיון לרצח. הוא שוהה בהפרדתו.

חאמד עדיין סובל מסיזמים בלילה. "בשבוע הראשון אחרי האירוע לא ישנתי בכלל", הוא מספר. "המחשבות הציקו לי: מה יכולתי לעשות בשביל למנוע את מה שקרה, למה לא הייתי זהיר יותר. אתה מתחיל לשאול את עצמך המון שאלות ומשחזר את האירוע כל הזמן. אתה בודק מה לא היה בסדר. אחרי שאתה חושב עוד פעם ועוד פעם, אתה מגיע למסקנה שזה חסר טעם. צריך פשוט להיות חזקים ולהמשיך".

"אתה בודק מה לא היה בסדר. אחרי שאתה חושב עוד פעם ועוד פעם מגיע למסקנה שזה חסר טעם. צריך פשוט להיות חזקים ולהמשיך"

העורך שלי, שהיה בצד השני של הכלא".

ממ"ן אדיב חאמד המשיך לתפקד במשך דקות ארוכות עד שהגיע העוזר. בעוצמה יוצאת דופן הצליח לא להישבר ולא ליפול, ואף לעודד את הסגל שהיה איתו. "ידעתי שאם לא אעמוד באגף ואצעק לכולם להתחיל לתפקד, אם אאבד שליטה - כל המקום יאבד שליטה", הוא אומר. "ידעתי מה האפשרויות: או שאתפקד, או שאאבד רצו לקחת ממני את מכשיר הקשר אחרי שראו שהפגיעה שלי קשה, לא הסכמתי. היה לי חשוב שיראו אותי ממשיך לפקד, ממשיך לדבר בקשר. ביקשתי מהסוהרים שיכבלו את האסיר התוקף. היה לי ברור שאירוע כזה, שבו מפקד המשמרת נפגע, הוא אירוע מלחיץ מבחינת הסגל".

רק כאשר הגיע העוזר שלו לאגף הסכים חאמד